

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової підготовки вчителя

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету мистецтв

Соколова А.В.

« 27 » червня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія зарубіжної музики

Освітнього рівня бакалавр

Галузі знань 01 Освіта

Спеціальності 014 Середня освіта. Музичне мистецтво

Освітня програма Музичне мистецтво в закладах освіти

Шифр за навчальним планом 1.2.1.12

Харків 2019 рік

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Історія зарубіжної музики», затвердженої на засіданні Вченої ради ХНПУ імені Г.С. Сковороди протокол від «29» серпня 2019 року № 6.

Розробники програми:

Донченко Л.І., доцент кафедри теорії та методики мистецької освіти та диригентсько-хорової підготовки вчителя

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та методики мистецької освіти та диригентсько-хорової підготовки вчителя

Протокол від «30» травня 2019 року № 13

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Смирнова Т.А.
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету мистецтв
Протокол від «11» червня 2019 року № 10

Голова

_____
(підпис)

Васильєва О.В.
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Загальні характеристики	Навчальне навантаження з дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Галузь знань 01 Освіта <i>(шифр і назва)</i>	варіантна/інваріантна	Рік вивчення дисципліни:	
		1,2	1,2
	Загальна кількість кредитів 8	Семестр	
		2,3,4	2,3
Спеціальність 014 Середня освіта <i>(код і назва)</i>	Загальна кількість годин –240 Загальна кількість – 210 (заоч)	48	14
	Модулів –0	Практичні, семінарські	
		48	14
		Лабораторні	
Освітній рівень: бакалавр <i>(бакалавр/магістр)</i>	Співвідношення аудиторних годин і годин самостійної роботи –96/144; 28/182	Самостійна робота	
		144	182
	Мова навчання – українська	Форма підсумкового контролю:	
		іспит	іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предмет вивчення навчальної дисципліни Історія зарубіжної музики.

Міждисциплінарні зв'язки курс «Історія зарубіжної музики» тісно пов'язаний з предметами музично-теоретичного циклу (історія музики, гармонія, поліфонія, сольфеджіо), музично-педагогічного циклу (музична педагогіка, методика музичного виховання) диригентсько-хорового циклу (диригування, хоровий клас, практика роботи з хором, читання хорових партитур).

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія зарубіжної музики» є формування у майбутніх фахівців сучасного творчого мислення в контексті сучасних досягнень мистецтвознавства, на основі знань світової музичної культури, творчої діяльності видатних зарубіжних композиторів та виконавців.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія зарубіжної музики» є формування у студентів відповідних умінь та навичок, що дозволяють узагальнювати сучасні концепції світової музичної культури та доцільно використовувати їх у музично-педагогічній, художньо-творчій та музично-виконавській практиці.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- особливості кожного історичного етапу розвитку зарубіжного музичного мистецтва у взаємозв'язку із соціальними, ідейними та естетичними концепціями;
- творчі біографії та музичний матеріал найбільш видатних зарубіжних композиторів;
- методи дослідження музичної діяльності персоналій;
- спеціальну літературу у сфері професійної діяльності;
- теоретичні основи музичного мистецтва та особливості національних традицій;

вміти:

- самостійно та вільно орієнтуватися в теоретико-методологічних засадах музичного мистецтва;
- використовувати дослідницький інструментарій методологічного апарату мистецтвознавства;
- класифікувати музику сутнісними ознаками їх поділу на жанри, форми, види, типи, категорії;
- здійснювати соціально-історичний, культурологічний, музичний та інтонаційно-стильовий аналіз;
- обґрунтовувати власну думку щодо дискусійних проблем інтерпретації музичного твору;
- визначати внесок провідних зарубіжних композиторів у світову музичну культуру;
- розрізняти музичний матеріал на слух.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Становлення й розвиток музичного мистецтва до XIX ст.

Тема 1.1. Розвиток музики до XVII століття.

Первісне мистецтво, його синкретизм. Мистецтво стародавньої Греції, його періоди. Мистецтво стародавнього Риму, його періоди.

Мистецтво середньовіччя. Роль християнства та церкви у культурі. Григоріанський спів, розвиток нотного запису. Світські жанри. Поліфонічні жанри.

Епоха Ренесансу, її зв'язок з античним мистецтвом. Великі гуманісти Ренесансу. Провідна роль хорової поліфонії, провідні поліфонічні школи. Меса та мадригал.

Тема 1.2. Музична культура XVII століття.

Бароко як стиль мистецтва, його естетика. Народження і розвиток опери у Італії; флорентійська, венеціанська, неаполітанська школи. Опера-seria, опера-buffa, зінгшпіль. Французька опера, її особливості, Ж.-Б. Люллі. Англійська опера, її особливості, Г. Персел.

Жанри кантати та ораторії.

Інструментальна музика: органна, клавірна, струнна. Жанри сюїти, сонати, concerto grosso. Стиль рококо. Дж. Фрескобальді, Д. Букстехуде, А. Кореллі, А. Вівальді, Д. Скарлатті, Ф. Куперен, Ж.-Ф. Рамо.

Тема 1.3. Творчість Й.С.Баха та Г.Ф.Генделя.

Творчий шлях **Г.Ф.Генделя (1685-1759)**. Національна основа творчості. Трактовка опери, драматизація жанру опери. Ораторія в творчості композитора. Структура, драматургія, трактовка оркестру і вокально-хорових партій. Ораторія «Самсон» (1743). Монументально-героїчний стиль, оптимістичне розв'язання драматичного конфлікту.

Інструментальна творчість. Роль поліфонії і гармонії. Музичний стиль сюїт.

Історичне значення творчості Г.Ф.Генделя.

Творчий шлях **Й.С.Баха (1685-1750)**. Філософський зміст музики. Особливості мелодики, гармонії, фактури. Поліфонічний стиль Й.С.Баха. Вокально-інструментальні жанри. Світські і духовні кантати. Меса Сі мінор (1738). Особливості трактування, сфера образів.

«Добре темперований клавір»- видатний зразок клавірного мистецтва Баха, тематизм, побудова прелюдії і фуґи. Інтонаційний зв'язок музичного тематизму Баха з різними жанрами інструментальної і вокальної музики XVIII ст. Органна творчість Й.С.Баха.

Історичне значення творчості композитора.

Тема 1.4. Творчість віденських класиків.

Віденський класицизм як продовження традицій античного мистецтва. Демократичні тенденції тематизму, зв'язок з народно-пісненими витоками, гармонічна мова, характерні особливості акордів. Побудова сонатно-симфонічного циклу та сонатного Allegro. Оркестр віденських класиків, трактовка окремих інструментів і оркестрових груп.

Творчий шлях **Йозефа Гайдна (1732-1809)**. Народна основа творчості, зв'язок із німецьким, австрійським, угорським, чеським фольклором.

Лірико-епічний симфонізм Гайдна. Побудова сонатно-симфонічного циклу, смислове та емоційне навантаження частин симфонії. Програмні симфонії. Значення творчості Гайдна.

Творчий шлях **Вольфганга Амадея Моцарта (1756-1791)**. Оперна творчість, її видатна реформаторська значущість. Жанрова різноманітність опер. Трактовка оперної увертюри, значення арій, ансамблів, хорів у розкритті музичної драматургії опери.

«Реквієм», його значення, особливості розвитку музичних образів.

Лірико-драматичний тип симфонізму Моцарта, його пісенні тенденції і монументальні риси. Трактовка циклу. Симфонія №40.

Клавірні твори. Жанр концерту і сонати в творчості Моцарта, особливості клавірного стилю Моцарта. Значення творчості В.А.Моцарта.

Творчий шлях **Л. Бетховена (1779-1827)**. Різноманітність тем і музичних образів, узагальнені герої творів композитора, тематизм, зв'язок з народною творчістю.

Симфонії Бетховена, різні принципи симфонічної драматургії. Третя і П'ята симфонії. Програмні симфонічні твори. Увертюри «Коріолан» та «Еґмонт».

Фортепіанна творчість. Сонати №14, №23. Еволюція сонатного жанру.

Світове значення творчості Л.Бетховена.

Модуль 2. Музичне мистецтво XIX століття.

Тема 2.1. Романтизм в музиці. Німецький музичний романтизм.

Соціально-політичні передумови романтизму – основного напрямку в музиці XIX ст. Звернення до внутрішнього світу людини, лірична і психологічна достовірність, емоційна наповненість образів. Жанри романтичної музики: традиційні (опера, симфонія, балет, концерт, сюїта, соната) і особливості їхнього трактування; нові (симфонічна поема, концертна увертюра,

вокальний цикл, вокальна та інструментальна балада, пісня без слів, новелета, арабеска, інтермецо).

Творчість **Ф.П. Шуберта (1797-1828)**. Пісенність – основа стилю Шуберта. Тракткування поетичних сюжетів у вокальній творчості. Вокальна творчість. Цикли «Прекрасна мельничиха» і «Зимовий шлях» зразок романтичного стилю.

Пісенний симфонізм. Особливості музичної драматургії симфонії Шуберта Сі мінор («Незакінченої»), єдність музичних образів, темброва драматургія.

Фортепіанні твори композитора: музичні моменти, експромти.

К.М. Вебер (1786-1826), його роль у боротьбі за німецьку національну оперу. Жанрова різноманітність романтичних опер Вебера: казково-побутова опера «Фрейшюц» («Вільний стрілок»), героїко-романтична «Евріанта», казково-романтична опера-феєрія «Оберон». Жанрово-побутові, ліричні, фантастичні образи, картини природи, трактовка арій, ансамблів, драматичних сцен. Роль оркестру. Оперні увертюри – зразок німецького романтичного програмного симфонізму, їх зв'язок з оперою.

Інструментальна творчість композитора. «Запрошення до танцю» - зразок романтичної трактовки танцювального циклу.

Фелікс Мендельсон (1809-1847) – видатний представник лейпцигської школи. Класична основа творчості, пісенність – основа музичного стилю композитора.

Симфонізм Мендельсона. «Шотландська» й «Італійська» симфонії – зразки німецького романтичного симфонізму. Програмні концертні увертюри.

Фортепіанна творчість. «Пісні без слів» - новий романтичний жанр, його демократична спрямованість, класичні і романтичні риси. Значення творчості Мендельсона.

Творчий шлях **Роберта Шумана (1810-1856)**. Композиторська і музично-критична діяльність. Традиції та новаторство, романтичні тенденції творчості; мелодична, гармонічна і фактурна своєрідність творів композитора.

Фортепіанна творчість. Цикли «Метелики», «Симфонічні етюди», «Карнавал» - багаточастинні романтичні цикли фортепіанних п'єс. Багатство ліричних, жанрових образів, портретних характеристик, нові принципи варіаційного розвитку. «Альбом для юнацтва» - зразок поєднання художньо-інструктивних і програмних тенденцій. Своєрідність фортепіанних мініатюр, розрахованих на дитяче сприймання і виконання юними музикантами.

Вокальна творчість Р. Шумана. Цикл «Любов поета» - розмаїття душевних станів людини. Співвідношення вокальної і фортепіанної партій.

Значення творчості Р. Шумана.

Тема 2.2. Італійський і французький музичний романтизм.

Національно-визвольна боротьба італійського народу. Прогресивні риси італійського романтизму в літературі. Особливості формування нової оперної школи.

Джоаккіно Россіні (1792-1868). Творчий шлях.

Оперна творчість. «Севільський цирульник» - краща комічна опера Россіні, вершина італійської опери-buffa. Демократичність, реалізм сюжету й музики, особливості драматургії опери, музичні образи.

Вінченцо Белліні (1801-1835). Творчий шлях. Пісенно-романтичні тенденції творчості. Опера «Норма», розвиток вокального стилю бельканто.

Гаєтано Доницетті (1797-1848). Творчий шлях. Характерні оперні жанри. Еклектизм музичного стилю Доницетті.

Джакомо Мейєрбер (1791-1864). Завершення розвитку французької героїко-романтичної опери в його творчості. Роль Ежена Скріба у створенні французької «великої опери». Створення Мейєрбером опери «Гугеноти» (1836). Прогресивні тенденції сюжету, музична драматургія опери. Певна буржуазна обмеженість мистецтва Мейєрбера.

Гектор Берліоз (1803-1869) - основоположник програмного симфонізму, провідний представник французького музичного романтизму. Творчий шлях. Музично-критична діяльність.

Симфонічна творчість. Оркестр Берліоза. «Фантастична симфонія», її історичне значення. Програмні тенденції, картинно-програмний симфонізм, принцип монотематизму.

«Реквієм» Берліоза, його революційна спрямованість.

Тема 2.3. Польський музичний романтизм та його представники Ф.Шопен та С.Монюшко.

Національно-визвольний рух і польська культура XIX ст. Творчість польських композиторів М.Огінського, та Марії Шимановської - попередників Ф.Шопена і С.Монюшко.

Фрідерік Шопен (1810-1849). Творчий шлях, ставлення до народної польської музики, світового класичного спадку та романтичного мистецтва. Народно-національна основа та індивідуальні риси стилю Шопена.

Сонати Шопена. Друга соната. Балади Шопена – новий романтичний жанр фортепіанної музики.

Різноманітність жанрів і їх паралелі з іншими камерними творами (прелюдії, мазурки, ноктюрни, баркарола та ін.). Своєрідність трактування побутових жанрів (полонези, мазурки, вальси). Етюди Шопена. Традиції і новаторство. Значення творчості Шопена.

Станіслав Монюшко (1819-1872). Творчий шлях. Монюшко - основоположник польської класичної опери («Галька»). Демократичний зміст і патріотична спрямованість творчості композитора, зв'язок зі слов'янським фольклором.

Тема 2.4. Угорська музична культура. Творчість Ф.Ліста.

Угорський фольклор, стиль «Вербункош». Використання народних пісень в творчості віденських класиків та композиторів XIX ст.

Ференц Ліст (1811-1886) – класик угорської музики. Світове значення виконавської, композиторської і суспільно-музичної, педагогічної і критичної діяльності Ліста.

Творчість Ліста. Різноманітність жанрів інструментальної музики, транскрипції та парафрази.

Програмні симфонічні твори. Симфонічні поеми Ліста «Тассо» і «Прелюди».

Фортепіанна творчість Ф.Ліста та її історична значущість. Угорські рапсодії Ліста. Етюди вищої виконавської майстерності. Значення творчості Ліста.

Тема 2.5. Німецька і австрійська музична культура другої половини XIX ст.

Суспільно-політична і культурна обстановка в Німеччині другої половини XIX століття. Протиріччя в розвитку німецької музики. Розквіт музичного життя в кінці XIX ст.

Творчість **Р.Вагнера (1813-1883)**. Різностороння музична діяльність композитора. Естетичні і філософські погляди. Роки еміграції.

Оперна творчість Вагнера. Ранні опери «Рієнци», «Летючий голландець», «Тангейзер». «Лоєнгрін» - найвище досягнення композитора 40-х рр. Розробка теорії «музичної драми». Тетралогія «Каблучка нібелунгів». Геройко-епічні і філософсько-психологічні тенденції опер.

Музична мова Вагнера. Характер тематизму. Видатні досягнення в галузі інструментовки. Особливості лейтмотивної системи Вагнера. Вагнер і світовий музичний театр XIX - XX століття.

Творчість **Й.Брамса (1833-1897)**. Пісенна основа творчості Брамса, зв'язок із фольклором різних країн. Брамс – композитор «малих» форм, автор фортепіанних і вокальних мініатюр. «Угорські танці», вальси, балади, варіації.

Сонатно-симфонічні цикли - 4 симфонії, фортепіанні і скрипковий концерти. Пісенний симфонізм Брамса. Класичний зразок - 4-та симфонія. Лірико-філософський склад, темброва драматургія, круг тем і образів твору.

Протистояння Вагнера і Брамса. Значення творчості Брамса.

Творчість **І.Штрауса (1825-1899)**. Демократичні тенденції творчості. Штраус автор класичних віденських оперет («Летюча миша», «Циганський барон»). Різноманітність трактування танцювально-побутових жанрів (вальс, галоп, чардаш). Традиції Штрауса в розвитку віденської оперети.

Тема 2.6. Французька музична культура другої половини XIX століття.

Загальна характеристика. Жанрова різноманітність творчості французьких композиторів. Лірична опера (Ш.Гуно, Ж.Бізе, Л.Деліб, К. Сен-Санс, Ж.Массне).

Творчість **Ж.Бізе (1838-1875)**. Оперна творчість. Демократизація жанру ліричної опери. Від східної екзотики «Шукачів перлів» і «Пертської красуні» до реалістичної концепції «Кармен». Особливості оперної драматургії. Опора на іспансько-циганський фольклор. Принцип наскрізного розвитку і «узагальнення через жанр», зв'язки з «номерною» оперою, і музичною драмою.

Симфонічні твори. Оркестрова сюїта «Дитячі ігри». Своєрідність циклу, особливості інструментовки. Значення творчості Бізе.

Симфонічна творчість К. Сен-Санса (1835-1921) (Сюїта «Карнавал тварин»), П.Дюка (1865-1935) (Скерцо «Учень чародія»).

Оперна творчість сучасників Ж.Бізе: Л.Деліба (1836-1891), К.Сен-Санса, Ж.Массне(1842-1912).

Тема 2.7. Італійська музична культура другої половини ХІХ століття.

Загальна характеристика. Національно-визвольна боротьба італійського народу та її вплив на мистецтво. Романтичні тенденції в мистецтві.

Творчість **Джузеппе Верді (1813-1901)**. Верді – класик італійської музики. Роль Верді у визвольному русі, естетичні погляди композитора.

Оперна творчість. Тема соціальної несправедливості, багатогранність авторських характеристик персонажів. Музична драматургія опер. Трактовка арій, ансамблів, сцен, хорових епізодів. Роль оркестру. Зрілі опери. Монументальна героїчна опера «Аїда».

Твори Верді інших жанрів. «Реквієм». Музична драматургія, зв'язки з оперною трактовкою.

Значення творчості Верді для італійської і світової музики.

Оперний веризм (від vero – справжній, правдивий, істинний), його зв'язки і відмінності від літературного. Стислість, напруженість дії – основа оперного веризму. Відображення життя простих людей, переважання жіночих образів в операх Пучіні. Збереження багатства вокальних партій, провідної ролі співака (від Верді), при значному збагаченні оркестрової тканини (від Вагнера).

Творчість **Джакомо Пуччіні (1858-1924)**. Видатний представник італійської опери, продовжувач мистецтва Верді. Опора на народно-пісенні витоки.

Опера «Богема» - одна з кращих опер, її характеристика.

Опери початку ХХ ст. «Мадам Батерфляй», оперний триптих «Плащ», «Сестра Анжеліка», «Джанні Скіккі». Опера «Турандот» - нові тенденції оперної драматургії. Традиції Пуччіні і світовий музичний театр.

Тема 2.8. Чеська музична культура II пол. ХІХ ст.

Епоха національно-визвольного руху. Розквіт національної культури на початку ХІХ ст. Чеські народні танці (полька, скочна, соуседска, фуріант), їх своєрідність, і національні особливості.

Творчість **Б.Сметани (1824-1884)**. Сметана – основоположник чеської національної музичної школи. Естетичні погляди. Оперна творчість. Героїко-патріотична опера «Бранденбуржці у Чехії», народ – головний герой твору, висока громадянськість опери. Комічна опера «Продана наречена». Оптимістична ідея, новаторська трактовка жанру народної комічної опери. Пісенно-танцювальні жанри (полька, фуріант, соуседска).

Розвиток і поглиблення основних оперних жанрів Сметани. Героїко-трагічна опера «Далібор», епічно-легендарна «Лібуше», комічні опери «Поцілунок» і «Таємниця».

Симфонічні твори Сметани – національно-патріотичний програмний цикл «Моя Батьківщина». Новаторська трактовка жанру симфонічної поеми. Значення творчості Сметани.

Творчість **Антоніна Дворжака (1841-1904)**. Видатний представник чеської музичної класики.

Творчий шлях. Перші симфонії («Дзвони Злоніце», B-dur, Es-dur, d-moll), «Слов'янські танці», Концерт для скрипки. Симфонічні увертюри «Серед природи», «Карнавал», «Отелло».

Симфонія «З Нового світу» - вершина чеського симфонізму, видатний твір композитора; симфонічні поеми 1896 р.: «Водяний», «Полуденниця», «Золота прялка», «Голуб».

Оперна творчість: лірико-комічні і казково-фантастичні опери. «Біс і Кача», «Русалка» - кращі опери композитора.

Камерно-інструментальна творчість: фортепіанне тріо «Думка», струнний квартет. Значення творчості А. Дворжака.

Тема 2.9. Скандинавська музична культура XIX ст.

Мистецтво скандинавських країн у XIX-XX ст. Творчість Е. Гріга і Генріка Ібсена в Норвегії, Нільса Гаде і Ганса-Хрестіана Андерсена в Данії. Перші національні опери та симфонії. Відкриття фінської консерваторії (1885).

Народні пісенно-танцювальні жанри (гангар, спрингданс, халлінг).

Едвард Гріг (1843-1907) – класик норвезької музичної культури. Творчий шлях, музично-громадська, і політична діяльність Гріга. Народно-національна основа музики Гріга, музична мова.

Фортепіанна творчість. Соната, Концерт для фортепіано, програмні ліричні п'єси («Хід гномів», «Кобольд», «Весільний день у Трольхаугені»).

Симфонічна творчість. Оркестрові сюїти «Пер Гюнт».

Вокальна творчість Гріга. Зв'язки з національною норвезькою і датською поезією (Андерсен, Бьєрнсон, Ібсен). Значення творчості Е. Гріга.

Ян Сібеліус (1865-1957) - основоположник сучасної фінської національної школи.

Симфонічна творчість. Програмні твори – «Чотири легенди» - симфонічна тетралогія, Концерт для скрипки з оркестром.

Вокальна творчість. Пісня «Повернулась дівчина з прогулянки». Значення творчості Я. Сібеліуса.

Модуль 3. Музичне мистецтво кінця XIX – XX століття.

Тема 3.1. Французький імпресіонізм. К. Дебюссі, М. Равель.

Французька література й мистецтво на рубежі XIX-XX ст.

Музичний імпресіонізм, його зв'язки з мистецтвом французьких клавесиністів (Ф.Куперен), з творами Ж.Бізе, С.Франка, Ф.Ліста, Е.Гріга, з творчістю російських композиторів XIX ст. (О.Бородін, М.Мусоргський, М.Римський-Корсаков).

Клод Дебюссі (1862-1918). Ранній період творчості (1878-1892): камерна вокальна лірика (романси на тексти П.Верлена, Ш.Бодлера, П.Бурже)

Зрілий період (1892-1905) «Післяполудневий відпочинок фавна», Сюїта «Ноктюрни».

Музично-сценічні твори, опера «Пеллеас і Мелізанда» - найвище досягнення імпресіонізму в оперному жанрі. Пізній період: балет «Скриня з іграшками», фортепіанний цикл «Дитячий куточок», прелюдії. Значення творчості К.Дебюссі.

Моріс Равель (1875-1937). Оперна та балетна творчість. Балет «Дафніс і Хлоя», особливості музичної драматургії. Опера-балет «Дитя й чаклунство». Своєрідне поєднання імпресіонізму з перед джазовими витоками.

Симфонічні твори – «Іспанська рапсодія», «Болеро» - фольклорні тенденції., колористика оркестру.

Твори для фортепіано. Еволюція творчого стилю від «Павани» (1899) і Сонатини (1905) до «Шерехів ночі» (1908) і «Могили Куперена» (1917). Значення творчості Равеля.

Тема 3.2. Німецька і австрійська музична культура кінця XIX – XX століття.

Національно-демократичний рух початку XX ст. Підйом критичного реалізму в Німеччині та Австрії (романи Г.Манна, Т.Манна, Г.Гофманстала).

Музична культура Австрії та Німеччини кінця XIX-XX ст.

Густав Малер (1860-1911) - видатний австрійський композитор.

Симфонічна творчість Круг тем і музичних образів. Трактовка симфонічного циклу. Зв'язок симфоній з вокальними циклами. Симфонічні триптихи Малера. Оркестр Малера. Темброва драматургія. Використання величезних складів оркестру, трактування окремих інструментів та оркестрових груп.

Вокальна творчість «Пісні мандруючого підмайстра». Значення творчості Малера.

Творчість **Ріхарда Штрауса (1864-1949)**. Твори XIX ст. Симфонічні поеми – «Тиль Ейленшпигель» - «за старовинними блазенськими піснями у формі рондо» - ілюстрація незвичайних пригод героя народних балад.

Творчість Штрауса в першій половині XX ст. Опер «Саломея», «Електра» «Кавалер роз». Різні типи опер. Тенденції експресіонізму в одноактних музичних драмах «Електра» і «Саломея». Комічна опера «Кавалер троянд». Значення творчості Р. Штрауса.

Пауль Хіндеміт (1895-1963). Хіндеміт – центральна постать німецької музики XX століття. Оперна творчість. Опера «Кардильяк». Музична мова твору. Дитяча опера «Ми будемо місто».

Симфонічна творчість і її зв'язок з оперною («Художник Матис» і «Гармонія світу» - матеріали опери використані в написанні однойменних симфоній).

Фортепіанна творчість. «Ludus Tonalis» («Гра тональностей», 1942) Тональний план циклу. Образний стрій, жанрове багатство прелюдії, інтерлюдій і фуг.

Карл Орф (1895-1982). Робота в Мюнхенському камерному театрі, педагогічна діяльність у Гюнтершуде – школі особливого типу музичного виховання дітей.

Сценічна кантата «Каміна Бурана» - один із кращих творів композитора, Оперна творчість Орфа. Різні типи оперної драматургії: «Антигона», «Цар Едип». Музично-педагогічні праці К.Орфа.

Композитори «Нової віденської школи» А. Шенберг, А. Берг.

Арнольд Шенберг (1874-1951) – глава австрійської «Нової віденської школи», видатний представник музичного експресіонізму. Творчий шлях. Опері-монодрами: «Очікування», драма з музикою «Щаслива рука».

Вокальний цикл «Місячний П'єро». Додекафонний період – «П'ять п'єс для фортепіано»-зразок принципів додекафонії.

Кантата «Свідок з Варшави» - один з перших творів, присвячених жахам війни.

Альбан Берг (1885-1935). Ранні твори – атональна музика.

Опера «Воцек» - втілення в музиці стихії жахів і кошмару, насилля, жорстокості. Експресіоністський характер оперної драматургії. Поєднання атоналізму із системою лейтмотивів.

Пізній період творчості. Незакінчена опера «Лулу». Принципи атонального стилю і техніка додекафонії.

Тема 3.3. Французька музична культура XX ст. Представники французької «Шістки».

Загальна характеристика. Творчість Еріка Саті (1866-1925). Круг тем і образів. Представники французької «Шістки» та їх натхненник Жан Кокто (1889-1963) – письменник, поет, драматург, художник, скульптор, автор багатьох лібрето опер та балетів. **Луї Дюрей (1888-1979)** – композитор, музичний критик. **Артур Онеггер (1892-1955)** - автор відомої симфонічної поеми «Пасіфік 231», багатьох оркестрових, вокальних та інструментальних творів. **Жермен Тайфер (1892-1983)** – видатна піаністка, композитор, автор комічних опер і балетів. **Даріус Мійо (1892-1974)** – автор музичного фарсу «Бик на даху», на лібрето Жана Кокто, оркестрової сюїти «Провансальська сюїта», Сюїти «Скарамуш» для двох фортепіано. **Жорж Орлік (1899-1983)** – автор кількох балетів, відомий кінокомпозитор.

Франсіс Пуленк (1899-1963) – видатний французький композитор, автор хорових творів, балетів, концертів і сонат. Оперний твір – монодрама «Людський голос», вплив опери Шенберга «Очікування». Музична драматургія твору, розподіл на сцени, чергування каріозних епізодів, речитативів, оркестрових зв'язок.

Тема 3.4. Американська музична культура XX століття.

Загальна характеристика американської музичної культури XIX-XX ст. Перші американські композитори: Стівен Фостер – автор 200 пісень, Едуард Мак-Дауел (1860-1908) – основоположник американської професійної музики. Творчість американських виконавців-композиторів. Луї Армстронга, Бені Гудмена, Дюка Елінгтона. Зародження жанру «мюзикл»: творчість Фредерика Лоу – автора оперет, музичних комедій, мюзиклу «Моя прекрасна леді».

Джордж Гершвін (1898-1937) – автор багатьох відомих музичних творів: пісень, оперет, мюзиклів, реву, кіномузики.

Інструментальні твори: «Рапсодія в стилі блюз», «Американець у Парижі». Мюзикли «Божевільна дівчина» та «Про тебе я співаю» - різні типи музичних комедій (лірична комедія і політична сатира)

Опера «Поргі і Бесс». Своєрідність оперної драматургії.

Значення творчості Гершвіна.

Л. Бернстайн (1918 – 1990) – композитор, диригент, піаніст, музичний письменник. Мюзикл «Вестсайдська історія» - нова трактовка жанру.

Американська музична культура другої половини ХХ. ст. Рок-опера, її виникнення, розвиток, особливості. Рок-опера «Ісус Христос – суперзірка» Ендрю Ллойда Уеббера.

Тема 3.5. Англійська музика ХХ століття.

Загальна характеристика музичного мистецтва Англії у ХХ ст. Національні композитори: Едвард Ельгар (1857-1934) – засновник нової англійської школи, Ральф Воан Уільямс (1872-1958), Сіріл Скотт – (1879-1970).

Творчість **Бенджаміна Бріттена (1913-1976)**. Оперна творчість. Традиції реалістичної опери ХІХ ст.: лірична трагедія «Поругание Лукреции», комедія характерів «Альберт Херрінг». Дитяча музична гра «Давайте поставимо оперу». Опера «Сон літньої ночі» - одна з кращих опер Бріттена.

«Військовий реквієм». Своєрідність авторського задуму: чергування латинського тексту, «Заупокійної меси» та громадянського (англійського) тексту віршів Уілфріда Оуена (1893-1918). Традиції та новаторство твору.

Тема 3.6. Іспанська та латиноамериканська музична культура ХХ століття.

Музична культура Іспанії на рубежі ХІХ-ХХ ст. Пабло Сарасате, Пабло Казальс, Ісаак Альбеніс, Енріко Гранадос.

Мануель де Фалья (1876-1946). Творчий шлях. Характерні риси творчості: поєднання яскравої та темпераментної музики і народно-жанрової основи з елементами модернізму, холодного класицизму. Бережне відтворення пісенно-танцювальних інтонацій у кращих творах композитора.

Ісаак Альбеніс (1860-1909). Творчий шлях, вплив Ф.Ліста на становлення І. Альбеніса як піаніста. Нерівнозначність творчого спадку Альбеніса.

Фортепіанна творчість: збірки «Іспанські наспіви», «Іспанські танці», сюїти «Іспанія», «Іберія», «Каталонія» - вплив стилю фламенко, щедра мелодика, поетична натхненність викладу.

Розвиток музичної культури країн Південної Америки початку ХХ століття. Видатні композитори Е. Вілла-Лобос та К. Гуарньєрі, Ж.Сікейра (Бразилія), А.Катурла, Х.Ардеволь, К.Фариньяс (Куба), Х. Кастро, А.Хінастера (Аргентина).

Творчість **Е. Вілла-Лобоса (1887-1959)**. Своєрідність музики, програмні тенденції творів Вілла-Лобоса.

«Шорос» - глибоке втілення національного характеру і образів бразильського мистецтва, безпосередність ліричних почуттів. «Бразильські бахіани» - вираз глибокої поваги та любові до геніального німецького композитора.

Фортепіанна творчість – національна визначеність творів, блискучий фортепіанний стиль (8 п'єс «Іграшки для дитини»). Обробки народних пісень для голосу з фортепіано – глибоке проникнення в характер народної пісні.

Модуль 4. Російське музичне мистецтво ХІХ-ХХ ст.

Тема 4.1. Російська музична культура до ХІХ ст.

Періодизація історії російської музики.

Культура Київської Русі. Фольклор та духовна музика. Мистецтво скоморохів, епічні жанри. Знаменний розспів. Народні пісні, їх жанри. Цикли історичних пісень і ліричних

протяжних пісень (15-16 ст.). Поступове проникнення західноєвропейських інструментів у російський побут. Партесний стиль.

Просвітницька діяльність Петра I (17 ст.). Іноземні танці, інструменти, викладачі, ноти. Міська музична культура. Відкриття Загальнодоступного театру. Розвиток оперних жанрів. Інструментальна музика. Велике значення духовного хорового концерту. Творчість М. Березовського, А. Веделя, Д. Бортнянського.

Тема 4.2. Творчість М.І. Глінки та О.С. Даргомижського.

М.І. Глінка (1804-1857) - засновник російської музичної класики. Стиль Глінки як результат переробки та творчого синтезу різних елементів світової культури. Основоположник російської опери та національного симфонізму. Життєвий та творчий шлях.

Оперна творчість. Створення двох провідних жанрів російської опери – народної історичної музичної драми та казково-епічної опери: «Іван Сусанін» та «Руслан та Людмила».

Симфонічна творчість. Жанрово-картинний і драматичний типи симфонізму у Глінки. «Вальс-фантазія» - симфонізація побутового жанру; «Камаринська» - жанрова і психологічна сторони її змісту, «Іспанські увертюри» - картини народного побуту оркестрові прийоми створення національного колориту. Вокальна лірика. Тематика, образи, форми. Значення творчості М.Глінки.

Демократизація мистецтва в 40-ві р. XIX ст.

О.С. Даргомижський (1813-1869) – засновник критичного реалізму, нових пісенних жанрів та лірико-психологічної опери у російській музиці. Зв'язки музики композитора з народними витоками. Міська пісня і побутовий романс – основа стилю композитора.

Оперна творчість. Опера “Русалка” – новаторський жанр, перший зразок лірико-психологічної драми в російській класичній музиці.

Вокальна творчість. Періодизація. Соціальні проблеми у піснях. Влучність портретних характеристик, зростання значення декламаційності, багатство вокальної мелодики. Новаторські прийоми у вокальних жанрах.

Тема 4.3. Творчість композиторів «Нової російської школи»

60-70-рр. XIX ст. – новий етап розвитку національної музичної школи, епоха блискучого її розвитку. Опора на народну музику; проникнення принципів народного музичного мислення в усі жанри і форми симфонічної музики. Виникнення російського балету, російського класичного інструментального концерту і квартету, інтенсивного розвитку камерної інструментальної та вокальної музики.

«Нова російська школа» («Могутня купка»), близькість до інших творчих об'єднань 60-рр. Демократичний і національно-самобутній характер творчості композиторів – кучкістів. Подальша розробка російського фольклору. Звернення до музики інших народів.

М.О. Балакірев (1837-1910). Багатогранність діяльності, її зумовленість ідейною атмосферою 60-рр. Внутрішні протиріччя особистості композитора. Балакірев – наступник Глінки.

Великі одночастинні симфонічні твори – увертюри, поеми: «Увертюра на теми трьох російських пісень», симфонічна поема «Гамара», увертюра до трагедії Шекспіра «Король Лір».

Балакірев – один із засновників російської концертної фортепіанної музики. Фантазія «Ісламей» - тематизм, особливості формоутворення, риси наскрізного розвитку, своєрідність фактури.

О.П. Бородин (1833-1887). Багатогранність творчості Бородіна.

«Князь Ігор» - епічна опера на історичний сюжет. Значення народних сцен у зв'язку з ідейною концепцією твору, їх монументальність і різноманітність. Втілення основного драматичного конфлікту через протиставлення російської і східної національно-музичних сфер. «Половецькі танці» як приклад жанрового симфонізму Бородіна.

Бородин – один із засновників російської симфонії. «2-га симфонія»: типовість твору для стилю композитора, програмний задум, особливості драматургії першої частини.

Романси і пісні. Новаторство Бородіна у галузі вокальної музики.

М.П. Мусоргський (1839-1881). Національна самобутність стилю композитора як представника критичного реалізму. Трактовка народно-пісенної основи в характеристично-емоційному плані. Своєрідність гармонії Мусоргського, її експресивна і колористична роль, народно-ладова основа.

Оперна творчість. «Борис Годунов»: історія створення, редакції опери. Зразок народної музичної драми. «Сорочинський ярмарок» - зразок лірико-комедійного жанру.

Вокальна музика. Звернення композитора до традиційних жанрів російського романсу, російської пісні, ліричному монологу, балади.

«Картинки з виставки» як зразок зрілого стилю Мусоргського: оригінальність фортепіанної фактури, особливості форми циклу.

М.А. Римський-Корсаков (1844-1908). Римський-Корсаков – композитор, педагог, музично-громадський діяч, одна з центральних фігур російського музичного життя другої половини XIX-початку XX століття.

Основні образні сфери творчості: народно-казкова, народно-побутова, пейзажна, лірична. Розробка музичного фольклору інших народів. Майстерність оркестровки, сувора співмірність і закінченість музичної форми.

Різноманітність оперних сюжетів і жанрів при тяжінні композитора до казково-епічного жанру. Опери «Снігуронька», «Царева наречена», «Казка про царя Салтана».

Симфонічна творчість. Розвиток Римським-Корсаковим симфонічних принципів Глінки і Балакірева. Жанрово-картинний тип симфонізму. «Шехеразада» - зразок зрілого симфонічного стилю композитора. Круг образів, особливості програмного задуму і значення лейттем.

Романси. Основні жанри: елегія, ліричний або драматичний монолог.

Тема 4.4. Творчість П.І. Чайковського.

Творчість **П.І. Чайковського (1840-1893)** – одне з найбільших явищ російської демократичної культури. Широта творчого діапазону, значення його творів для російської музичної культури в ряді жанрів (балет, симфонія, концерт, інструментальний ансамбль).

Симфонічна творчість. Провідне значення симфонічних жанрів у Чайковського. Розробка різних видів симфонізму при ведучій ролі лірико-драматичного симфонізму. Створення нового типу симфонії – психологічної драми. 6-та симфонія – найбільш трагічний варіант основної ідейно-образної концепції. Особливості форми і тематизму частин симфонії.

Опера – важлива область творчості поряд із симфонічною музикою. Формування принципів драматургії в ранніх операх 60-70-х рр.: «Воевода» - побутова драма; «Ундіна» - лірико-фантастична опера; «Опричник» - психологічна драма з історичним сюжетом; «Коваль Вакула» («Черевички») – єдина комічна опера, використання українського фольклору. «Євген Онегін» - перший зрілий зразок лірико-психологічного жанру. «Пікова дама» - психологічна трагедія.

Балетна творчість. Звернення до казкових сюжетів. Психологічна глибина музики, виключна винахідливість композитора у сфері танцювальності.

Фортепіанні твори. Розвиток композитором традицій фортепіанної мініатюри. Фортепіанний цикл «Пори року». Музика для дітей: «Дитячий альбом», «Дитячі пісні».

Тема 4.5. Російська музична культура в 80-90-ті рр. XIX ст. Беляєвський гурток.

Особливості розвитку російської музики в 80-90-ті рр. Провідна роль П. Чайковського і М.Римського-Корсакова. Творчість композиторів нового покоління (Анатолій Лядов, Олександр Глазунов, Сергій Танєєв, Антон Арєнський, Михайло Іпполітов-Іванов, Вас. Калінніков, Сергій Ляпунов, Олександр Гречанінов) як продовження традицій російської музичної класики, що спирається на принципи народності і реалізму. Тенденція синтезу стилістичних впливів кучкістів і Чайковського в музиці нових композиторів. Беляєвський гурток – творче угруповання, характерне для російської музики 80-90-х рр.; спадкоємний зв'язок гуртка з «Могутньою кучкою» і відмінності від неї.

Митрофан Петрович Беляєв (1836-1904) – російський музичний видавник, меценат, засновник гуртка, що об'єднав багатьох музикантів. Основні результати його діяльності.

А.К. Лядов (1855-1914) – один із наступників «Могутньої кучки». Провідна роль народно-жанрових, народно-казкових, народно-епічних образів в його музиці. Своєрідність стилю композитора, його тяжіння до камерності, мініатюри в усіх областях творчості.

Фортепіанна творчість. Основні жанри фортепіанних творів Лядова: прелюдія, вальс, мазурка, пастораль, варіації.

Симфонічна творчість. Народно-казкові образи, злиття фантастики і пейзажності, елементи гротеску. Програмність – провідний принцип. Риси імпресіонізму в симфонічних п'єсах («Чарівне озеро», «Баба Яга», «Кікімора»). Сюїта «Вісім російських народних пісень»: народно-жанровий зміст, зв'язок з традиціями «Камаринської» Глінки.

О.К. Глазунов (1865-1936) - один із останніх представників російської дореволюційної класики і одночасно один із засновників радянської музичної культури. Суспільно-музична і педагогічна діяльність. Основні образні сфери творчості – народно-епічна, народно-жанрова, лірична, пейзажна.

Симфонічна музика – центральний жанр творчості. Пізні симфонії: звернення композитора до кругу образів та засобів виразності, що вже склався, риси академічності при високому рівні композиторської техніки.

С.І. Танєєв (1856-1915). Роль С.Танєєва в музичному житті Росії на рубежі XIX-XX ст. Визначальне значення філософсько-етичної проблематики у творчості Танєєва.

Симфонія до мінор як своєрідне явище російського лірико-драматичного симфонізму.

Вокально-симфонічна, хорова і оперна творчість. Трактовка кантати як твору узагальненого лірико-філософського характеру, розвиток бахівських традицій. Кантата «Іоанн Дамаскін». Хорова творчість: різноманітність змісту, масштабів, жанрових відтінків. Опера «Орестея». Особливості трактування сюжету і образів трагедії Есхіла.

Романси: переважання споглядальної лірики філософського плану.

Тема 4.6. Російська музика кінця XIX - початку XX століття.

Початок XX ст. – період, що завершує епоху дореволюційної музичної класики і одночасно готує радянське музичне мистецтво. Інтенсивний розвиток російського мистецтва початку XX ст., активні пошуки нових шляхів. Стан музичних жанрів. Подальше розширення рамок концертної і оперно-театральної діяльності. Розширення мережі музично-освітніх закладів, їх діяльність у робітничому середовищі.

Світове визнання російської музики.

О.М. Скрейбін (1872-1915). Розвиток Скрейбіним традицій російської (московська школа) і зарубіжної (романтизм) музики. Новаторство Скрейбіна.

Фортепіанна музика – основна область ранньої творчості. Скрейбін – піаніст. Переважання творів малих форм, зв'язок з традицією романтичної мініатюри.

Зрілий період творчості (1900-1908). Активна робота в симфонічних жанрах. 3-тя симфонія: програма, її типовість для Скрейбіна; ідея самоствердження людського духу в боротьбі. «Поема екстазу», її близькість 3-й симфонії.

Основні риси пізнього стилю Скрейбіна. «Прометей» - один з центральних творів пізнього періоду.

С.В. Рахманінов (1873-1943). Багатогранність діяльності С.Рахманінова. Рахманінов – послідовник Чайковського. Зв'язки з традиціями «Могутньої кучки». Новаторство Рахманінова.

Фортепіанна творчість – основна область творчості. Тяжіння до монументальності, концертного стилю, пишної і барвистої звучності інструменту, щільної фактури.

Фортепіанні концерти – центральне місце в творчості, зв'язок з російською (Чайковський) і зарубіжною (Бетховен, Ліст) традиціями. Романси. Традиційно лірична трактовка жанру.

Кантати і хори. Етична ідея кантати «Весна» та її втілення через контраст картини весняного пробудження природи і драматичного монологу героя. «Дзвони», лейтмотив дзвонового дзвону.

І.Ф. Стравінський (1882-1971). Новаторство Стравінського, радикальне перетворення в його творчості засобів музичної виразності (гармонія, ритм, форма, оркестровка). Творчий

універсалізм композитора. Стравінський – один із лідерів музичного модернізму першої половини ХХ ст.

Російський період творчості (до 1913 р.) Балет «Жар-птиця» - продовження казкової лінії російської казковості (Римський-Корсаков, Лядов). «Петрушка» - трагічна гротескність ідейно-образної концепції твору. Балет «Весна священна» - одна з важливих сторінок у європейській музиці початку ХХ рр.

Швейцарський період (1913-1920 рр.). Риси гротеску і сатири («Байка», «Історія солдата»). Створення нових жанрів, що поєднують танець і пантоміму зі співом або декламацією. Вплив джазу («Регтайм»). «Свадебка»: жанрові особливості твору. Паризький період (1920-1939). Неокласицизм – основний напрям творчості Стравінського 20-30-рр. Опера-ораторія «Едіп-цар». Американський період (1939-1971). Продовження неокласичної лінії у творчості композитора (балет «Орфей», опера «Пригода гульвіси»). Вплив джазової музики («Чорний концерт»). Звернення Стравінського до серійної техніки (початок 50-х рр.): пісні на слова Шекспіра, балет «Агон». Російські риси у творах цього періоду («Мавра», «Російське скерцо»).

Тема 4.7. Російська музична культура ХХ століття. Творчість найвидатніших композиторів.

С.С. Прокоф'єв (1891-1953) - видатний композитор та піаніст. Значення оперної, симфонічної, балетної та камерно-інструментальної музики С. Прокоф'єва.

Балет «Ромео та Джульєта» – новаторські принципи балету. Балет-казка «Попелюшка» - яскрава барвистість, незвичайність гармонії, оркестрова колористика (близькість до Чайковського).

Кантата «Олександр Невський» - зв'язок з російською народно-пісенною традицією.

Симфонія № 7 - образна драматургія, образне навантаження частин, оркестровий стиль.

Твори для дітей. Вокальний цикл «Гидке каченя». Збірка «Дитяча музика».

Всесвітнє визнання творчості композитора.

Д.Д. Шостакович (1906-1975) - класик світової музики ХХ ст., художник універсального таланту. Композитор, диригент, педагог.

Симфонічна творчість – яскрава плакатність, театральність перших симфоній. Видатні твори зрілого періоду 5-та і 7-ма симфонії – прагнення втілити гострі конфлікти сучасного світу. Пізні симфонії – теми трагічної долі художника, міри його відповідальності в сучасному світі (8-ма, 10-а симфонії); роздуми над смыслом історії, над необхідністю героїв і їх справи (11-а, 12-а симфонії); тема тлінності людського життя і вічності творів мистецтва, страждання людини протягом життя (14-а, 15-а симфонії).

Музика до кінофільмів «Овод», «Гамлет» і «Король Лір».

Оперна музика. Опера «Катерина Ізмайлова» - жанр, принципи драматургії, головні конфлікти, особливості головних персонажів.

Значення творчості Д. Шостаковича для світової музики.

А.І. Хачатурян (1903-1978) - талановитий композитор, диригент, педагог. Життєвий та творчий шлях композитора. Активна творча і громадська діяльність в роки Вітчизняної війни.

Концерт для скрипки з оркестром - образна драматургія, образне навантаження частин, оркестровий стиль.

Балет «Спартак» - гостра музична драматургія, широко розгорнуті образи, романтична, схвильована, сучасна музична мова. Твори композитора для дітей.

Творчість композитора – своєрідний вияв плідності взаємодії музичних культур і традицій Сходу і Заходу.

Г.В. Свиридов (1915-1998) - талановитий композитор, педагог, класик радянського музичного мистецтва. Багатство образного змісту та різноманітність жанрів.

Основна область творчості – вокальна музика (пісні, романси, вокальні цикли, кантати, ораторії, хорові твори). Звернення до поезії О.Пушкіна, С.Єсеніна, В.Маяковського, Б.Пастернака, В.Шекспіра, Р.Бернса, М.Некрасова, Ф.Тютчева, В.Хлебнікова.

“Поєма пам’яті Сергія Єсеніна” для хору та оркестру – образна драматургія, образне навантаження частин, хоровий та оркестровий стиль, особливості структури, тематизму та тематичного розвитку.

Патетична ораторія – особливості втілення поезії В. Маяковського в хоровій музиці.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
ауд		л	пр	ла б	с.р.	л		п	ла а б	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Становлення й розвиток музичного мистецтва до XIX ст.												
Тема 1.1. Розвиток музики до XVII століття.	6	2	2			4		2	2			10
Тема 1.2. Музична культура XVII століття. Тема 1.3. Творчість Й.С.Баха та Г.Ф.Генделя.	10	4	2	2		6						10
Тема 1.4. Творчість віденських класиків.	12	4	2	2		8						10
Разом за змістовим модулем 1.	28	10	6	4		18		2	2			30
Змістовий модуль 2. Музичне мистецтво XIX століття												
Тема 2.1. Романтизм в музиці. Німецький музичний романтизм Тема 2.2. Італійський і французький музичний романтизм.	14	4	2	2		10		2	2			10
Тема 2.3. Польський музичний романтизм та його представники Ф.Шопен та С.Монюшко. Тема 2.4. Угорська музична культура. Творчість Ф.Ліста.	18	6	2	2		4						6
				2		4						4
Тема 2.5. Німецька і австрійська музична культура другої половини XIX ст.	12	4	2	2		8		2	2			6

Тема 2.6. Французька музична культура другої половини XIX століття.	16	6	2	2		4						4
Тема 2.7. Італійська музична культура другої половини XIX століття.				2		4						4
Тема 2.8. Чеська музична культура II пол. XIX ст.	18	6	2	2		4						4
Тема 2.9. Скандинавська музична культура XIX ст.				2		4						4
Разом за змістовим модулем 2	78	30	14	16		52		6	6			42
Змістовий модуль 3. Музичне мистецтво кінця XIX – XX століття.												
Тема 3.1. Французький імпресіонізм. К. Дебюссі, М. Равель.	12	4	2	2		6		2	2			8
Тема 3.2. Німецька і австрійська музична культура кінця XIX – XX століття.	16	8	2	2		6						10
Тема 3.3. Французька музична культура XX ст. Представники французької «Шістки».			2	2		6						8
Тема 3.4. Американська музична культура XX століття.	14	6	2	2		6						8
Тема 3.5. Англійська музична культура XX століття.												8
Тема 3.6. Іспанська та латиноамериканська музична культура XX століття.	8	4	2	2		6						8
Разом за змістовим модулем 3	50	20	10	10		30		2	2			50
Змістовий модуль 4. Російська музична культура												
Тема 4.1. Російська музична культура до XIX ст.	6	2	2	2		6		2	2			10
Тема 4.2. Творчість М.І. Глінки та О.С.	10	4	2	2		8						6

Даргомижського.												
Тема 4.3. Творчість композиторів «Нової російської школи».	18	8	4	4		10						10
Тема 4.4. Творчість П.І. Чайковського.	10	4	2	2		8		2	2			8
Тема 4.5. Російська музична культура в 80-90-ті рр. XIX ст. Біляєвський гурток.	8	4	2	2		8						6
Тема 4.6. Російська музика кінця XIX - початку XX ст.	12	6	2	2		4		2	2			10
Тема 4.7. Російська музична культура XX століття. Творчість найвидатніших композиторів.	20	10	4	4		10						10
Разом за змістовим модулем 4	84	36	18	18		54		6	6			60
Усього годин	240	96	48	48		144		14	14			182
ІНДЗ			-	-		-		-	-	-		
Усього годин	240	96	48	48		144	210	14	14			182

5. Теми практичних (семінарських) занять

<i>№ п/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Години</i>	
1.	Тема 1.2. Музична культура XVII століття. Тема 1.3. Творчість Й.С.Баха та Г.Ф.Генделя.	2	2
2.	Тема 1.4.Творчість віденських класиків.	2	
3.	Тема 2.1. Німецький музичний романтизм Тема 2.2. Італійський і французький музичний романтизм.	2	2
4.	Тема 2.3. Польський музичний романтизм та його представники Ф.Шопен та С.Монюшко.	2	
5.	Тема 2.4. Угорська музична культура. Творчість Ф.Ліста.	2	
6.	Тема 2.5. Німецька і австрійська музична культура другої половини XIX ст.	2	2
7.	Тема 2.6. Французька музична культура другої половини XIX ст.	2	
8.	Тема 2.7. Італійська музична культура другої половини XIX століття.	2	
9.	Тема 2.8. Чеська музична культура II пол. XIX ст.	2	
10.	Тема 2.9. Скандинавська музична культура XIX ст.	2	
11.	Тема 3.1. Французький імпресіонізм. К. Дебюссі, М. Равель.	2	2
12.	Тема 3.2. Німецька і австрійська музична культура кінця XIX – XX століття.	2	
13.	Тема 3.3. Французька музична культура XX ст. Представники французької «Шістки».	2	
14.	Теми 3.4., 3.5 Американська та англійська музична культура XX століття.	2	
15.	Тема 3.6. Іспанська та латиноамериканська музична культура XX століття.	2	

16.	Тема 4.1. Російська музична культура до XIX століття	2	2
17.	Тема 4.2. Творчість М.І. Глінки та О.С. Даргомижського.	2	
18.	Тема 4.3. Творчість композиторів «Нової російської школи». Заняття 1. Творчість М.О. Балакірева і О.П.Бородіна.	2	
19.	Тема 4.3. Заняття 2. Творчість М.П.Мусоргського і М.А. Римського-Корсакова	2	
20.	Тема 4.4. Творчість П.І. Чайковського.	2	2
21.	Тема 4.5. Російська музична культура в 80-90-ті рр. XIX ст. Біляєвський гурток.	2	
22.	Тема 4.6. Російська музика кінця XIX - початку XX ст. Композитори Творчість О.М. Скрябіна., С.В. Рахманінова, І.Ф. Стравінського.	2	2
23.	Тема 4.7. Російська музична культура XX століття. Творчість найвидатніших композиторів XX ст. Заняття 1. Творчість С.С. Прокоф'єва і Д.Д. Шостаковича	2	
24.	Тема 4.7. Заняття 2. Творчість А.І. Хачатуряна і Г.В. Свиридова	2	
	Разом	48	14

6. Самостійна робота

<i>№ п/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Години</i>	
1.	Розвиток музики до XVII століття.	4	10
2.	Музична культура XVII століття. Творчість Й.С.Баха та Г.Ф.Генделя.	6	10
3.	Творчість віденських класиків.	8	10
4.	Романтизм в музиці. Німецький музичний романтизм. Італійський і французький музичний романтизм.	10	10
5.	Польський музичний романтизм та його представники Ф.Шопен та С.Монюшко.	4	6
6.	Угорська музична культура. Творчість Ф.Ліста.	4	4
7.	Німецька і австрійська музична культура другої половини XIX ст.	8	6
8.	Французька музична культура другої половини XIX століття.	4	4
9.	Італійська музична культура другої половини XIX століття.	4	4
10.	Чеська музична культура II пол. XIX ст.	4	4
11.	Скандинавська музична культура XIX ст.	4	4
12.	Французький імпресіонізм. К. Дебюссі, М. Равель.	6	8
13.	Німецька і австрійська музична культура кінця XIX – XX століття.	6	10
14.	Французька музична культура XX ст. Представники французької «Шістки».	6	8
15.	Американська і англійська музична культура XX століття.	6	16
17.	Іспанська та латиноамериканська музична культура XX століття.	6	8
18.	Російська музична культура до XIX ст.	6	10
19.	Творчість М.І. Глінки та О.С. Даргомижського.	8	6
20.	Творчість композиторів «Нової російської школи».	10	10
21.	Творчість П.І. Чайковського.	8	8
22.	Російська музична культура в 80-90-ті рр. XIX ст. Біляєвський гурток.	8	6
23.	Російська музика кінця XIX - початку XX ст.	4	10
24.	Російська музична культура XX століття. Творчість найвидатніших композиторів.	10	10

Разом	144	182
--------------	------------	------------

7. Методи навчання.

Під час лекційних занять застосовується прослухування фрагментів творів композиторів, дискусійне обговорення проблемних питань, співставлення шляхів розвитку певних жанрів у російській і західноєвропейській музиці в один і той же період часу.

На практичних заняттях використовується слуховий аналіз творів, що вивчаються, проводиться аналіз окремих музичних творів, виявляються формальні, стильові, жанрові ознаки твору. Залучаються елементи світової історії, літератури, філософії, образотворчого мистецтва, релігієзнавства.

8. Форми і методи контролю.

Оцінювання навчальних досягнень студентів за усіма видами навчальних робіт проводиться за *поточним* та *підсумковим* контролюми. Поточний контроль знань студентів проводиться у письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання двох рівнів складності. Також використовується і опитування студентів та музична вікторина, метою якої є перевірка знання музичного матеріалу.

Контроль самостійної роботи проводиться:

з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів, тестування

з практичних занять – перевірка знання музичних творів (музична вікторина) та опитування студентів з певних тем.

9. Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка **«Відмінно»** ставиться за умови: студент в повному обсязі виконує навчальний план щодо відвідування практичних занять з «Історії зарубіжної музики» (не менше 90 %).

Відмінна оцінка передбачає відповідь на рівні самостійного мислення, міцне знання курсу, уміння складати план з тем курсу та логічно викладати матеріал згідно з планом, підкріплюючи розповідь музичними прикладами; уміння аналізувати музичні твори різних жанрів і розглядати їх із позицій історичного аналізу.

Оцінка **«Добре»** передбачає достатньо добре знання програмного матеріалу, логічно струнку відповідь за самостійно складеним планом, уміння аналізувати музичні твори різних жанрів. Студент має цілісне уявлення про розвиток світової музичної культури, відповідає, застосовуючи необхідну музикознавчу термінологію та поняття, проте, у відповідях можливі несуттєві неточності; на середньому рівні обізнаний з музичною спадщиною видатних композиторів, творчість яких вивчається.

Оцінка **«Задовільно»** ставиться за умови: студент здатний самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу з історії розвитку зарубіжного музичного мистецтва, здатний висловлювати власну точку зору з окремих питань зарубіжної музичної культури. Проте, не дуже добре орієнтується у музичних стилях, жанрах та засобах виразності, суттєво помиляється при їх визначенні у музичних творах, має серйозні недоліки та помилки при впізнаванні та аналізуванні запропонованих програмою творів.

Оцінка **«Незадовільно»** ставиться за умови: студент погано орієнтується в навчальному матеріалі, майже не обізнаний з музичною спадщиною композиторів, творчість яких вивчається, допускає багато помилок при роботі з музичним матеріалом.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота	екзамен	сума
---	---------	------

Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3					Змістовий модуль 4								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20		
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	40	100

T1, T2, ..., T20 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Програма курсу (навчальна та робоча)
2. Завдання і методичні вказівки до самостійної роботи.
3. Тестові завдання для перевірки знань за змістовими модулями.
4. Тестові завдання для ректорських контрольних замірів.

12. Рекомендована література

1. 100 опер. История создания. Сюжет. Музыка. Ред.-сост. М.С. Друскин. /М.С.Друскин. - Л., 1976.
2. Аберт Г. В.А. Моцарт. Ч. 1. Кн. 1. 1756-1774. / Г.Аберт. - М., 1977.
3. Альшванг А.А. П.И. Чайковский. Изд 2-е. М., 1967.
4. Альшванг А.А. Рихард Вагнер. – В кн.: Альшванг А.А. Избр. статьи. Т. 2. М., 1965.
5. Асафьев Б. Русская музыка. Л., 1979.
6. Асафьев Б.В. О музыке XX века. Л., 1982.
7. Беляев В.М., Древнерусская музыкальная письменность. М., Советский композитор, 1962.
8. Берлиоз Г. “Фрейшютц” Вебера. – В кн.: Берлиоз Г. Избр. статьи. М., 1956.
9. Бражников М.В. Древнерусская теория музыки. Л., Музыка, 1972.
10. Брянцева В.Н. Рамо и Глюк. – В кн.: Брянцева В. Жан Филипп Рамо и французский музыкальный театр. М., 1981.
11. Вагнер Р. Статьи и материалы. М., 1974, с. 55-69, 136-174.
12. Васина-Гроссман В. М.И. Глинка. М., 1982.
13. Васина-Гроссман В. Русский классический романс XIX в. М., 1956.
14. Вульфийус П.А. Франц Шуберт. М., 1983.
15. Гаврилова Н.А. История зарубежной музыки XX века. / Н.А. Гаврилова. – М.: Музыка, 2005. – 572 с.
16. Галацкая В.Е. Музыкальная литература зарубежных стран. – Вып. 1-4, М., 1983.

17. Галацкая В.С. Гендель. М., 1960.
18. Гозенпуд А.А. Оперный словарь. М.-Л., 1965.
19. Гросберг Ф. Иоганнес Брамс. М., 1980.
20. Грубер Р.И. История музыкальной культуры т.1 ч.1-2, - М.- Л., 1941; т.2, ч.1-2. / Р.И. Грубер -М., 1953-59.
21. Гукова, В.В. Світова музична література: музика і музична мова: перший рік навчання: навч. посібник для спеціалізов. мистец. навч. закл. / В.В. Гукова. - К.: Мелосвіт, 2006. - 172 с.: портр., нот. іл.
22. Дамс В. Мендельсон. М., 1970.
23. Дельсон В. Скрябин. Очерк жизни и творчества. М., 1971.
24. Доброхотов Б.В. Д.С. Бортнянский. М.-Л.: Музгиз, 1950.
25. Друскин М.С. Иоганн Себастьян Бах. М., 1982.
26. Друскин М. История зарубежной музыки. Вторая половина XIX века. Вып. 4./ М.Друскин – М.: Музыка, 1967.
27. Друскин М.С. К полемике о романтизме. – В кн.: Друскин М. Избранное. М., 1981.
28. Друскин М.С. Клавирная музыка. Л., 1960.
29. Евдокимова Ю.К. Симанова Н.А. Музыка эпохи Возрождения. М., 1982.
30. Житомирский Д.В. Избр. статьи. М., 1981.
31. История русской музыки. Ред. А.И. Кандинский. Изд. 2-е. Т. 1. М., 1973.
32. История зарубежной музыки. Начало XX века – середина XX века. Вып.6.: Учеб. для студ. муз. вузов. Под ред. В.В. Смирнова. – Спб: изд. Композитор, 2001. – 626 с.
33. Иванов В.Ф. Дмитро Бортнянський. К.: Музична Україна, 1980.
34. Конен В. История зарубежной музыки. / В.Конен. – М.: Музыка, 1989.
35. Конен В.Д. Перселл и опера. М., 1978.
36. Конен В.Д. Театр и симфония. М., 1968.
37. Конен В.Д. Этюды о зарубежной музыке. М., 1975, с. 30-42.
38. Крауклис Г.В. Симфонические поэмы Ф. Листа. М., 1974.
39. Кремлев Ю.А. Фридерик Шопен. Очерк жизни и творчества. М., 1960.
40. Крунтяева Т.С. Итальянская комическая опера XVIII века. Л., 1981.
41. Лаврентьева И.В. Вариантность и вариантная форма в песенных циклах Шуберта. – В сб.: От Люлли до наших дней. М., 1967.
42. Лаврентьева И.В. Симфония Шуберта. М., 1967.
43. Левая Т. Русская музыка начала XX века в художественном контексте эпохи.,- М.: Музыка, 1991. - 166 с.
44. Левик Б.В. История зарубежной музыки. Вторая половина XVIII века. Вып. II. М., 1979.
45. Левик Б.В. Музыкальная литература зарубежных стран. Вып. IV. М., 1981.
46. Левик Б.В. Рихард Вагнер. М., 1978.
47. Ливанова Т.Н. Античность. – В кн.: Ливанова Т.Н. Из истории музыки и музыкознания за рубежом. М., 1981.
48. Ливанова Т.Н. Западноевропейская музыка XVII-XVIII веков в ряду искусств. М., 1977.
49. Ливанова Т.Н. История западноевропейской музыки до 1789 года. Т. II, XVIII век. М., 1982; Т. I. М., 1983.
50. Ливанова Т.Н. Нидерландская музыкальная школа и проблема Возрождения. В кн.: Проблема стилей в западноевропейском искусстве XV-XVII вв. Ренессанс. Барокко. Классицизм. М., 1966, или в кн. Ливанова Т.Н. Из истории музыки и музыкознания за рубежом. М., 1981.
51. Лист Ф. Берлиоз и его симфония “Гарольд”. – В кн.: Лист Ф. Избр. статьи. М., 1959.
52. Мильштейн Я.И. Лист. Т. 1,2. М., 1971.
53. Михайлов М. Анатолий Константинович Лядов. Очерк жизни и творчества. М., 1961.
54. Музыка Австрии и Германии XIX века. Кн. 1 /Под общ. ред. Т.Э. Цытович. М., 1975.
55. Музыка Австрии и Германии XIX века. Кн. 1. М., 1975.
56. Музыка XX века. Очерки. Ч. I. 1880-1917. Кн. 1 / Ред. Д.В. Житомирский. М., 1976.

57. Музыка XX века. Очерки. Ч. I. 1880-1917. Кн. 2 / Ред. Д.В. Житомирский. М., 1978.
58. Музыка XX века. Очерки. Ч. II. 1917-1945. Кн. 3 / Ред. Л.Н. Раабен. М., 1980.
59. Музыкальная литература зарубежных стран. Вып. V /Общ. ред. Б.В. Левица. М., 1980.
60. Новак Л. Йозеф Гайдн. Жизнь, творчество, историческое значение. М., 1973.
61. Орлова Е. Лекции по истории русской музыки. М., 1979.
62. Очерки по истории зарубежной музыки XX века. Сборник статей /Сост. С.Н. Богоявленский. Л., 1983.
63. Павлишин, С. Музыка двадцатого століття: навч. посібник для вищ. навч. закл. культури і мистецтв I-IV рівнів акредитації / С. Павлишин; Львів. держ. муз. академія ім. М. Лисенка. - Львів: БаК, 2005. - 232 с.
64. Парриш К., Оул Дж. Образцы музыкальных форм от григорианского хора до Баха. Л., 1975.
65. Пасхалов В.В. Шопен и польская народная музыка. М.-Л., 1949.
66. Пекелис М. Александр Сергеевич Даргомыжский. Т. 1 (1813-1845). М., 1966; Т. 2. М., 1973.
67. Попова Т.В. Зарубежная музыка XVIII и начала XIX в. М., 1976.
68. Протопопов В.В. Принципы музыкальной формы И.С. Баха. Очерки. М., 1981.
69. Римский-Корсаков Н. Летопись моей музыкальной жизни. М., 1955.
70. Розанова Ю. История русской музыки. Т. 2, кн. 3. М., 1986.
71. Розеншильд К.К. История зарубежной музыки. Вып. 1. М., 1978.
72. Рыцарев С.А. Симфония во Франции до Берлиоза. М., 1977.
73. Рыцарева М.Г. Композитор Бортнянский. Л.: Музыка, 1979.
74. Рыцарева М.Г. Композитор М.С.Березовский. Л., 1983.
75. Соллертинский И.И. Исторические этюды. Л., 1963.
76. Соловцев А. Жизнь и творчество Н.А. Римского-Корсакова. М., 1969.
77. Соловцев А. Рахманинов. Изд. 2-е. М., 1969.
78. Сохор А. Александр Порфирьевич Бородин. Жизнь, деятельность, музыкальное творчество. М.-Л., 1965.
79. Стригина Е.В. Музыка XX века: Учеб. пос. для студ. муз. училищ и вузов. / Е.В.Стригина. – Бийск: Издат. дом «Бия», 2006. – 280 с.
80. Ферман В.Э. “Фиделио” Бетховена и русская опера XIX века. – В кн.:
81. Ферман В.Э. Немецкая романтическая опера.- В кн.: Ферман В.Э. Оперный театр. М., 1961.
82. Ферман В.Э. Оперный театр. Статьи и исследования /Ред.-сост. Н.В. Туманина. М., 1961.
83. Фишман Н.Л. Эстетика Ф.Э.Баха. – СМ, 1964.
84. Хохловкина А.А. Западноевропейская опера. Конец XVIII – первая половина XIX века. Очерки. М., 1962, гл. 1, 2.
85. Царева Е.М. К проблеме стиля И. Брамса. – В кн.: Из истории зарубежной музыки /Ред.-сост. С.Н. Тетина. М., 1971.
86. Шопен. Ф. Письма. Т. 1. М., 1976; т. 2. М., 1980.
87. Штейнпресс Б.С. Музыка XIX века. Популярный очерк. Ч. 1. Классицизм и романтизм. М., 1968.
88. Штейнпресс Б.С. Очерки и этюды. М., 1980.
89. Штейнпресс Б.С. Популярный очерк по истории музыки XIX века. М., 1963.
90. Шуман Р. О музыке и музыкантах. Собр. статей в 2-х томах. Т. 1. М., 1957; Т. 2а. М., 1978; Т. 2б. М., 1979.
91. Ярустовский Б. Игорь Стравинский. Изд. 2-е. М., 1969.
92. Ярустовский Б.М. Очерки по драматургии оперы XX века. Кн. 1. М., 1971; Кн. 2. М., 1978.

13. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського HYPERLINK
«<http://www.nbuv.gov.ua>»

2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського HYPERLINK «<http://www.dnpb.gov.ua/>»
3. Бібліотека українських підручників HYPERLINK «<http://pidruchniki.ws/>»
4. Belcanto.ru — классическая музыка, опера и балет «<http://www.belcanto.ru>»
5. Фонди бібліотеки ХНПУ імені Г.С.Сковороди.
6. Фонди музично-театральної бібліотеки імені К.Станіславського.